

מסורת הש"ס

(א) נמכר למתן קלן. ונענינו
קל: קלן. (ב) ס"א ל"ה.
(ג) פסחים סו. סט: ימות יד.
ממות עב. לו. (ד) ס"א ל"ה.
(ה) ימות יד. חולין קטז. ע"ש.
(ו) ז"ל דעושה עין ענין
פירוש. (ז) חולין קיג.
(ח) יומא עה. ט. (ט) נבס"א:
השמן. (י) לעיל מט.
(יא) נבס"א נג: לעיל מט.
(יב) ו"ק. (יג) נבס"א. (יד) נבס"א:
גיה. (טו) נבס"א. מילה.
(טז) ז"ל נבס"א. (יז) נבס"א:
(יח) ז"ל עליה.

תורה אור השלם

1 לא תאכלו כל נבלה
לגר אשר בשעריך תתננה
ואכלה או מדרבנן כי
עם קדוש אתה ליה אלהיך
לא תבשל גיד בנבלה אמו:
דברים יד א
2 שש אנבי על ארבע
במזא שיל רב:
התלים קט קסב
3 וישמע משה את הקם
שבה וישפחונו איש
לפתח אהליו ויהי אף
מאד ובעני משה רע:
במדבר יא
4 אם תשבחו בן שפתים
בנפי יונה בחפז נפשו
ואברותיה בירקרק רחיק:
התלים סד יד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומני וכו'
ואמאי קרי ליה: (ב) תוס'
ד"ה ר' אליעזר וכו' וכו' הוא
כפול. י"ב עין בפרק המלמע
דף דף ע"א: (ג) בא"ה כד
למה המלה. י"ב עין בסוף
עיונין דף קג ע"ב בתוספת
ד"ה מה לו: (ד) ד"ה שש
וכי וכן אמרי במדרש ויש
לכנס:

גליון הש"ס

גמ' בשלמא הוא ותר. עין
משניות ה'א"ר ח"א ס"י
פ"ט: תוס' ד"ה רבי
אליעזר וכו' וא"ת ויבאו
התרנו. עין לעיל דף ד
ע"א תוספת ד"ה אלל טלס:
בא"ה כד למה המלה.
עין עיונין דף קג ע"ב
תוס' ד"ה מה לו:

רבינו חננאל

פרק תשעה עשר
רבי אליעזר אומר אם
לא הביא כלי מערב
שבת מביאו בשבת מגולה
וכו. ואיבעיא לן האי
דקתי ר' אליעזר אומר
מביאו מגולה משום חבובי
מצוה הוא, או משום
שלא יחשדו שהוציא
חפציו טמאים, לפיכך
מגלהו שיראו כי סבין
של מצוה הוא. ופשוט
למשום חבובי מצוה הוא
היבא דליכא סכנה. ותוב
איבעיא לן האי דתנא (נ"א)
דחנן במיתותיו וכו' יהודה
משום רבי אליעזר נהגים
היו בסכנה מביאין אותו
(בסכנה) מכוסה ע"פ עדים,

רבי אליעזר אומר אם לא הביא כלי חזמל למול את המינוק.
וקאי אמתניתין דפרקין דלעיל דסליק מיניה וכל זכרי מילה
עושין בשבת: **מגולה**. בפני הכל ובגמרא מפרש אמאי מנריך ליה
לגלוייה: **ובסכנה**. שגזרו ארמאים על המילה: **מכסו ע"פ עדים**.

רבי אליעזר אומר אם לא הביא כלי מע"ש
מביאו בשבת מגולה ובסכנה מכסוהו
ע"פ עדים ועוד אומר ר"א בורחים עצימ
לעשות פחמין לעשות (כלי) ברזל כלל
אמר ר"ע כל מלאכה שאפשר לעשותה
מע"ש אינה דוחה את השבת (ומילה) שאי
אפשר לעשותה מע"ש. כגון מילה
עצמה שא"ל לה לעשות דומה דיוס
השמיני דוחה שבת: **גמ'** טעמא
ד"א. דאמר מגולה אין מכוסה לא:
משום חיוב מצוה. להודיע שחביבה
מצוה עליו שמחלל שבת עליה: **משום**
חשדא. שלא יחשדוהו שהוא נושא
שאר חפציו. וסיפא דמתני דקתני
ובסכנה מכסוהו ע"פ עדים ודאי משום
חשדא הוא אלא רישא מיעביא לן דוקא
מגולה קאמר אכל מכוסה ע"פ עדים
שלא בשעת הסכנה לא ומשום חיוב
מצוה או לאו דוקא מגולה דטעמיה
משום חשדא וה"ה למכוסה על פי
עדים: **אי אמרם שנלמד הוא ופרי**
שפיר. היינו דמיקרו עדים אלא
הוא וחד מי מיקרי עדים איהו
לגביה נפשיה מי מיקרי עד: ומשני
שראויס להעיד במקום אחר. לעולם
הכל עדות לא שייכא דלאפוקי
מחשדא בעלמא הוא ואין כאן לא
דיני ממונות ולא דיני נפשות שיהו
שנים (א) ומאי קרו ליה עדים דליכא
גילוי מילתא ע"י השני ושנים קרו
עדים בעדות אחריתי שאינו נוגע
בה: **לעשות ברזל**. לחזמל של מילה:
היו אולנין צער עוף כחל דלקמן:
רישבא. י"ד עופות: **ואמר לא**
האכלו כל נבלה ונאמר. באותו
פסוק עצמו לא תבשל גדי משמע
כל האסור משום נבלה נהג בו
איסור צער כחל: **שם אנכי על**
אמרם. אמירה יחידה שקדמה
לשאר אמירות והיא מילה שישאל
עושין וששים עליה דכל שאר מצות
אין מוכיחות כל שעה כגון תפילין
ומזוזה וליציא דאין כשהוא בשדה
וערוס צבית המרחץ אכל זו מעיד
עליהם לעולם כדלמדין בגמרא
(דף מג): **צדור שראה עצמו צבית**
המרחץ ונצטער אמר אי לי שאני
ערוס מכל מצות כיון שנסתכל
מילה נתישבה דעמו: **בשמחה**.
שעושין משתה: **על עסקי משפחותיו**.
שנאכל להם קרובות: **מרופה**.
רפאי: **דא"ר ינאי מפילין זריכות**
גוף נקי. שלא יפית. אלא לא והי
בהו ושמעיה מנייה דלא ממרו עליה
אלא אלישע לצדו: **יקרו**. פוריי"ר
צלע"י לשון יקררה עורכי נחל (משל ל)
ולשון תנקר לא נעלה (במדבר טז):
אם מוחו. שכנגד תפילין: **קסדור**.
ממונה: **מגינות** ע' עליהן. אינה
נלמדת בחרטומה אלא כנפיה:

רבי אליעזר אומר אם לא הביא כלי מע"ש
מביאו בשבת מגולה ובסכנה מכסוהו
ע"פ עדים ועוד אומר ר"א בורחים עצימ
לעשות פחמין לעשות (כלי) ברזל כלל
אמר ר"ע כל מלאכה שאפשר לעשותה
מע"ש אינה דוחה את השבת (ומילה) שאי
אפשר לעשותה מע"ש. כגון מילה
עצמה שא"ל לה לעשות דומה דיוס
השמיני דוחה שבת: **גמ'** טעמא
ד"א. דאמר מגולה אין מכוסה לא:
משום חיוב מצוה. להודיע שחביבה
מצוה עליו שמחלל שבת עליה: **משום**
חשדא. שלא יחשדוהו שהוא נושא
שאר חפציו. וסיפא דמתני דקתני
ובסכנה מכסוהו ע"פ עדים ודאי משום
חשדא הוא אלא רישא מיעביא לן דוקא
מגולה קאמר אכל מכוסה ע"פ עדים
שלא בשעת הסכנה לא ומשום חיוב
מצוה או לאו דוקא מגולה דטעמיה
משום חשדא וה"ה למכוסה על פי
עדים: **אי אמרם שנלמד הוא ופרי**
שפיר. היינו דמיקרו עדים אלא
הוא וחד מי מיקרי עדים איהו
לגביה נפשיה מי מיקרי עד: ומשני
שראויס להעיד במקום אחר. לעולם
הכל עדות לא שייכא דלאפוקי
מחשדא בעלמא הוא ואין כאן לא
דיני ממונות ולא דיני נפשות שיהו
שנים (א) ומאי קרו ליה עדים דליכא
גילוי מילתא ע"י השני ושנים קרו
עדים בעדות אחריתי שאינו נוגע
בה: **לעשות ברזל**. לחזמל של מילה:
היו אולנין צער עוף כחל דלקמן:
רישבא. י"ד עופות: **ואמר לא**
האכלו כל נבלה ונאמר. באותו
פסוק עצמו לא תבשל גדי משמע
כל האסור משום נבלה נהג בו
איסור צער כחל: **שם אנכי על**
אמרם. אמירה יחידה שקדמה
לשאר אמירות והיא מילה שישאל
עושין וששים עליה דכל שאר מצות
אין מוכיחות כל שעה כגון תפילין
ומזוזה וליציא דאין כשהוא בשדה
וערוס צבית המרחץ אכל זו מעיד
עליהם לעולם כדלמדין בגמרא
(דף מג): **צדור שראה עצמו צבית**
המרחץ ונצטער אמר אי לי שאני
ערוס מכל מצות כיון שנסתכל
מילה נתישבה דעמו: **בשמחה**.
שעושין משתה: **על עסקי משפחותיו**.
שנאכל להם קרובות: **מרופה**.
רפאי: **דא"ר ינאי מפילין זריכות**
גוף נקי. שלא יפית. אלא לא והי
בהו ושמעיה מנייה דלא ממרו עליה
אלא אלישע לצדו: **יקרו**. פוריי"ר
צלע"י לשון יקררה עורכי נחל (משל ל)
ולשון תנקר לא נעלה (במדבר טז):
אם מוחו. שכנגד תפילין: **קסדור**.
ממונה: **מגינות** ע' עליהן. אינה
נלמדת בחרטומה אלא כנפיה:

רבי אליעזר דמילה פרק תשעה עשר שבת קל.

רבי אליעזר אומר אם לא הביא כלי מע"ש
מביאו בשבת מגולה.
*וא"ת ויצאו המינוק אכל כלי דהשתא ליכא איסור שבת כלל
דהאי נושא את עצמו וי"ל דקטן זכר לאמו הוא ואחר המילה היה
זכר להחזירו לאמו ואו היו כפות (א) לפי שהוא חולה כדלמדין ציומא
(דף סו): אפי' תימנא ר' נתן חולה
שאני וגם אמו שהיא מסוכנת לא תוכל
לצא אלא המינוק ועוד י"ל כיון דיותר
צקל יצא הכלי משיצא המינוק שרי
ר"א כדי למהר המלוא כדמוכח
בגמרא דאמר פעם אחת שכחו ולא
הציאו חזמל מע"ש והציאו בשבת
שלא ברזנו שהציאו דרך חלרות
וגנום וקרפפות והיו יכולין להציא
דרך רה"ר אלא דשרי ר"א דרך
רה"ר דהוי דאורייתא (א) כדי למהר
המלוא אע"פ שיכול לעשות [צנעין]
דליכא אלא איסורא דרבנן:

רבי אליעזר אומר אם לא הביא כלי מע"ש
מביאו בשבת מגולה ובסכנה מכסוהו
ע"פ עדים ועוד אומר ר"א בורחים עצימ
לעשות פחמין לעשות (כלי) ברזל כלל
אמר ר"ע כל מלאכה שאפשר לעשותה
מע"ש אינה דוחה את השבת (ומילה) שאי
אפשר לעשותה מע"ש. כגון מילה
עצמה שא"ל לה לעשות דומה דיוס
השמיני דוחה שבת: **גמ'** טעמא
ד"א. דאמר מגולה אין מכוסה לא:
משום חיוב מצוה. להודיע שחביבה
מצוה עליו שמחלל שבת עליה: **משום**
חשדא. שלא יחשדוהו שהוא נושא
שאר חפציו. וסיפא דמתני דקתני
ובסכנה מכסוהו ע"פ עדים ודאי משום
חשדא הוא אלא רישא מיעביא לן דוקא
מגולה קאמר אכל מכוסה ע"פ עדים
שלא בשעת הסכנה לא ומשום חיוב
מצוה או לאו דוקא מגולה דטעמיה
משום חשדא וה"ה למכוסה על פי
עדים: **אי אמרם שנלמד הוא ופרי**
שפיר. היינו דמיקרו עדים אלא
הוא וחד מי מיקרי עדים איהו
לגביה נפשיה מי מיקרי עד: ומשני
שראויס להעיד במקום אחר. לעולם
הכל עדות לא שייכא דלאפוקי
מחשדא בעלמא הוא ואין כאן לא
דיני ממונות ולא דיני נפשות שיהו
שנים (א) ומאי קרו ליה עדים דליכא
גילוי מילתא ע"י השני ושנים קרו
עדים בעדות אחריתי שאינו נוגע
בה: **לעשות ברזל**. לחזמל של מילה:
היו אולנין צער עוף כחל דלקמן:
רישבא. י"ד עופות: **ואמר לא**
האכלו כל נבלה ונאמר. באותו
פסוק עצמו לא תבשל גדי משמע
כל האסור משום נבלה נהג בו
איסור צער כחל: **שם אנכי על**
אמרם. אמירה יחידה שקדמה
לשאר אמירות והיא מילה שישאל
עושין וששים עליה דכל שאר מצות
אין מוכיחות כל שעה כגון תפילין
ומזוזה וליציא דאין כשהוא בשדה
וערוס צבית המרחץ אכל זו מעיד
עליהם לעולם כדלמדין בגמרא
(דף מג): **צדור שראה עצמו צבית**
המרחץ ונצטער אמר אי לי שאני
ערוס מכל מצות כיון שנסתכל
מילה נתישבה דעמו: **בשמחה**.
שעושין משתה: **על עסקי משפחותיו**.
שנאכל להם קרובות: **מרופה**.
רפאי: **דא"ר ינאי מפילין זריכות**
גוף נקי. שלא יפית. אלא לא והי
בהו ושמעיה מנייה דלא ממרו עליה
אלא אלישע לצדו: **יקרו**. פוריי"ר
צלע"י לשון יקררה עורכי נחל (משל ל)
ולשון תנקר לא נעלה (במדבר טז):
אם מוחו. שכנגד תפילין: **קסדור**.
ממונה: **מגינות** ע' עליהן. אינה
נלמדת בחרטומה אלא כנפיה:

ר"א נוהגין היו בשעת הסכנה שהיו מביאין מכוסה ע"פ עדים
אביעאי
להו עדים דקאמר איהו וחד או דילמא הוא ותרי ת"ש ובסכנה מכסוהו
ע"פ עדים אי אמרת בשלמא הוא ותרי שפיר אלא אי אמרת הוא וחד
מאי עדים שראויס להעיד במקום אחר: ועוד אומר ר"א: **ת"ר** במקומו של
ר"א היו כורתין עצימ לעשות פחמין לעשות ברזל בשבת במקומו של ר'
יוסי הגלילי היו אוכלין בשר עוף בחלב לוי איקלע לבי יוסף רישבא
קריבו ליה רישא דטווחא בחלבא לא אכל כי אתא לקמיה דרבי א"ל
אמאי לא תשמתינהו א"ל אתריה דר' יהודה בן בתירה הוה ואמינא דילמא
דרש להו בר' יוסי הגלילי דתנן ר' יוסי הגלילי אומר נאמר לא תאכלו
כל נבלה ונאמר לא תבשל גדי בחלב אמו את שאסור משום נבלה אסור
לבשל בחלב עוף שאסור משום נבלה יכול יהא אסור לבשל בחלב ת"ל
בחלב אמו יצא עוף שאין לו חלב אם א"ר יצחק עיר אחת היתה בא"י שהיו
עושין כר"א והיו מתים בומנן ולא עוד אלא שפעם אחת גזרה מלכות הרשעה
גזרה על ישראל על המילה ועל אותה העיר לא גזרה: תניא רשב"ג
אומר כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה כגון מילה דכתיב ²שש אנכי על
אמרתך כמוצא שלל רב עדיון עושין אותה בשמחה וכל מצוה שקבלו
עליהם בקטטה כגון עריות דכתיב ³וישמע משה את העם בוכה למשפחותיו
על עסקי משפחותיו עדיון עושין אותה בקטטה דליכא בחובה דלא רמו
בה תיגרא תניא ר"ש בן אלעזר אומר כל מצוה שמסרו ישראל עצמן
עליהם למיתה בשעת גזרת המלכות כגון עבודת כוכבים ומילה עדיין היא
מוחזקת בידם וכל מצוה שלא מסרו ישראל עצמן עליה למיתה בשעת גזרת
המלכות כגון תפילין עדיין היא מרופה בידם דא"ר ינאי תפילין צריכין גוף נקי
כאלישע בעל כנפים מאי היא אמר אביי שלא יפית בהם רבא אמר שלא יישן
בהם ואמאי קרו ליה אלישע בעל כנפים שפעם אחת גזרה מלכות הרשעה
גזרה על ישראל שכל המניה תפילין על ראשו יקרו את מוחו והיה אלישע מניה
תפילין ויצא לישוק וראהו קסדור אחד רץ מלפניו ורץ אחריו כיון שהגיע אצלו
נמלן מראשו ואחזן בידו א"ל מה בידך אמר לו כנפי יונה פשט את ידו ונמצאו
בה כנפי יונה לפיכך היו קוראין אותו בעל כנפים מאי שנא כנפי יונה דא"ל
ולא א"ל שאר עופות משום דדמיא כנסת ישראל ליונה שנאמר ⁴כנפי
יונה נחפה בכסף ואברותיה בירקרק חרוץ מה יונה זו כנפיה מגינות
עליה אף ישראל מצות מגינות עליהן: א"ר אבא בר רב אדא א"ר יצחק
פעם אחת שכחו ולא הביאו איזמל מערב שבת והביאוהו בשבת [דרך גגות ודרך חצירות]
שלא

עין משפט
גר מצוה

א א מיי פ"ב מהלכות
מילה הלכה ס' סמג עשין
כח טו"ש ע"א ח"א ס"י שלא
ספיקו וטו"ש ע"י ס' סמג
רס ספיק' ב:
ב ב טו"ש ע"י ס' סמג רס
ספיק' יד:
ג ג מיי פ"ב מהלכות
איסורי ביאה ה' י' סמג
לחון קד:

לעזי רש"י

פוריי"ר. לחפור.

מוסף רש"י

כורתים עצימ לעשות
פחמין. לכו כיום כדי
לעשות ברזל. חזמל של
מילה. דקסבר ר"א מכשיר
מלוא דוחי שבת כמלוא
עצמה (ימות יד. חולין קטז).
ר"א אין לו חזמל למול
סומך ע"ש לעשות פחמין
ועשין חזמל (חולין שס).
שלא יפיה בהם. שיכול
להעמיד עצמו בשעת המוח
(דע"ה שם). שלא ישן בהם.
שלא יפיה לו יראה קרי. אכל
אם יוכל להסיר שלא יפיה כן.
כל הנושם מלכות וס' סמג
שיכולין להעמיד עצמן (שם).
יקרו את מוחו. שהוא חמת
הספילין. לשון נקור עינים
(שם). קסדור. משמטרא"ל
שחוט ממונה על כך (שם).
כנפי יונה. כדמפרש לקמיה
מפני שס' מצות וס' מגינות
לשאלא והוא לס' כנפים
ליונה שהיא משמט ליונה
אמלכות כנפיה (שם). כנפיה
מגינות עליה. מן הגז
ומכל עוף ואדם הגז עליה
היא נלמדת ומה בלש גפה.
מה שאלן כן בשאר עופות (שם)
ובע"ז (דף נג).

רבינו חננאל (המשך)

הני עדים שנים אחרים
ולחלו מביאין, או דלמא
הוא ואחר, ולא איפשטא
בהדיא. לוי איקלע לבי
יוסף רישבא קריבו ליה
רישא דטווחא בחלבא לא
אכל כי אתא לקמיה דר'
א"ל מיט' אין שמתינהו.
א"ל אתא דר' יהודה
בן בתירה. ואמרינן דלמא
דריש להו כרבי ר' הגלילי
דסבר יצא עוף שאין לו חלב
אם. א"ר יצחק עיר אחת
היתה בא"י שהיו עושין
כר' אליעזר והיו מיתיה
מתין בומנן. ולא עוד אלא
וישאו ארסאסא בחובה דלא רמו
בה תיגרא תניא ר"ש בן אלעזר
אומר כל מצוה שקיבלו עליהם
בשמחה כגון מילה עדיין היא
מוחזקת בידם וכל מצוה שלא
מסרו ישראל עצמן עליה למיתה
בשעת גזרת המלכות כגון תפילין
עדיין היא מרופה בידם דא"ר ינאי
תפילין צריכין גוף נקי כאלישע
בעל כנפים מאי היא אמר אביי
שלא יפיה בהם רבא אמר שלא
יישן בהם ואמאי קרו ליה אלישע
בעל כנפים שפעם אחת גזרה
מלכות הרשעה גזרה על ישראל
שכל המניה תפילין על ראשו יקרו
את מוחו והיה אלישע מניה
תפילין ויצא לישוק וראהו קסדור
אחד רץ מלפניו ורץ אחריו כיון
שהגיע אצלו נמלן מראשו ואחזן
בידו א"ל מה בידך אמר לו כנפי
יונה פשט את ידו ונמצאו בה
כנפי יונה לפיכך היו קוראין אותו
בעל כנפים מאי שנא כנפי יונה
דא"ל ולא א"ל שאר עופות משום
דדמיא כנסת ישראל ליונה שנאמר
כנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה
בירקרק חרוץ מה יונה זו כנפיה
מגינות עליה אף ישראל מצות
מגינות עליהן: א"ר אבא בר רב
אדא א"ר יצחק פעם אחת שכחו
ולא הביאו איזמל מערב שבת
והביאוהו בשבת

(א) נראה דל"ל לאמר כל השבת
היא מ"מ ח"א הלכה כר"א
וכי.